

Plantijn Hogeschool van de Provincie Antwerpen – EduBRON,
Universiteit Antwerpen – Groep T-Hogeschool Leuven –
Hogeschool Zeeland – Hogeschool Zuyd – KaHo Sint-Lieven –NHTV
Internationale Hogeschool Breda – Provinciale Hogeschool Limburg
– Universitair Centrum voor Talenonderwijs, Universiteit Gent –
Instituut Heilig Graf, Turnhout – KA Hoboken – Pito Stabroek – Sint-
Carolusinstituut, Sint-Niklaas – Sint-Jozefinstituut, Kontich

10.01.2011

Wenselijke begincompetenties van drie professionele bacheloropleidingen

Brenda Goossens, KAHO Sint-Lieven

Elke Denoo, Eefje Den Boer, Els Borghys, Plantijn Hogeschool van de Provincie Antwerpen

Gunther Coppens, Groep T

Publicatie in het kader van het Interreg-project Goesting in Leren en Werken (GoLeWe)

**Thema 2: Studeren in het hoger onderwijs – Actie 2.1: opleidingsspecifieke
begincompetenties - Indicator 2.1 a: Rapport met weergave en vergelijking van de
wenselijke begincompetenties van minstens twee opleidingen van zowel KaHoSL,
GroepT als Plantijn.**

Verduidelijking publicatie: Deze publicatie geeft een overzicht van de wenselijke
begincompetenties van drie opleidingen: bachelor in het onderwijs: secundair onderwijs;
bachelor in het onderwijs: kleuteronderwijs en bacheloropleiding journalistiek. Dit
overzicht wordt voorafgegaan door een beschouwing over begincompetenties. De
overzichten werden opgesteld ter voorbereiding van de ontwikkeling van instroomtoetsen
binnen dezelfde actie.

Doelgroep: Docenten en studie- en studentenbegeleiders aan hogescholen en
medewerkers van het secundair onderwijs.

Het GoLeWe-Project

‘Goesting in Leren en Werken’ is zowel de rode draad als de uitdaging van dit project. We willen bereiken dat jongeren hun kwaliteiten kunnen uitbouwen tot competenties die nodig zijn in de maatschappij en in het werkveld. En dat onze jong afgestudeerden werk vinden dat aansluit bij eigen mogelijkheden, motivatie en ambities en bij het vinden van een plaats in de maatschappij. De projectacties zijn gegroepeerd in drie thema’s: een vlotte overgang naar het hoger onderwijs, leren in het hoger onderwijs en samenwerking met het werkveld. Concrete acties richten zich op het verbeteren van leercompetenties, op studiekeuzebegeleiding en op leertrajecten die afgestemd zijn op de mogelijkheden van studenten. Er gaat ook aandacht naar studententutoraat en naar competentie management. Acties die bijdragen tot een betere afstemming en samenwerking tussen onderwijs en arbeidsmarkt, zijn: werkplekleren en de uitvoering van werkveldopdrachten door studenten, co-creatie van onderwijs en facilitering van de combinatie werken en leren. Goesting in leren en werken gaan hand in hand. Want de nieuwe werknemer is een kenniswerker die zichzelf blijft ontplooien.

Abstract publicatie

In de GoLeWe-actie 2.1 ‘Opleidingsspecifieke begincompetenties’ wordt voor drie opleidingen (bachelor in het onderwijs: secundair onderwijs; bachelor in het onderwijs: kleuteronderwijs en bacheloropleiding journalistiek) een opleidingsspecifieke instroomtoets ontwikkeld. Bedoeling is dat studenten in de eerste weken van hun eerste jaar hoger onderwijs een zicht krijgen op hun sterkten en op hun werkpunten. Ter voorbereiding hiervan werden overzichten van wenselijke begincompetenties opgesteld voor de opleidingen in kwestie.

In een eerste deel worden algemene met opleidingsspecifieke begincompetenties vergeleken. Begincompetenties worden ingedeeld in de categorieën ‘kunnen en kennen’ en ‘willen en zijn’. Tenslotte wordt gereflecteerd over een goede interpretatie en gebruik van begincompetenties. In het tweede deel worden de begincompetenties opgesomd volgens de structuur competentiedomein-competentie-subcompetentie- gedragsindicator.

Inhoud

1. Inleiding	4
1.1 Wenselijke begincompetenties van drie opleidingen	4
1.2 Begincompetenties	4
1.2.1 Algemene begincompetenties	4
1.2.2 Opleidingspecifieke begincompetenties	4
1.3 Categorieën van begincompetenties	5
1.3.1 Kennen en kunnen	5
1.3.2 Willen en zijn	5
1.4 Omgaan met begincompetenties	5
2. Wenselijke begincompetenties	7
2.1 Wenselijke begincompetenties van de opleiding bachelor in het onderwijs: secundair onderwijs	7
2.1.1 Kunnen en kennen	7
2.1.2 Willen en zijn	13
2.2 Wenselijke begincompetenties van de opleiding bachelor in het onderwijs: kleuteronderwijs	15
2.2.1 Kunnen en kennen	15
2.2.2 Willen en zijn	21
2.3 Wenselijke begincompetenties van de opleiding journalistiek	22
2.3.1 Kunnen en kennen	22
2.3.2 Willen en zijn	28
Bronnen	29

1. Inleiding

1.1 Wenselijke begincompetenties van drie opleidingen

We kozen voor volgende drie opleidingen:

- *Bachelor in het onderwijs: secundair onderwijs* (dit is de enige gemeenschappelijke opleiding van de drie hogescholen KaHo Sint-Lieven, GroepT en Plantijn Hogeschool)
- *Bachelor in het onderwijs: kleuteronderwijs* (georganiseerd door zowel KaHo Sint-Lieven als GroepT)
- *Bachelor Journalistiek* (Plantijn)

De keuze voor de twee eerste opleidingen kwam er vanuit de gemeenschappelijke ervaring van de partners. De opleiding Journalistiek werd gekozen vanuit de reeds aanwezige know how i.v.m. begincompetenties.

1.2 Begincompetenties

De werkgroep 'GoLeWe 2.1' inventariseerde begincompetenties o.b.v.

- gesprekken met docenten en andere opleidingsbetrokkenen
- discussies binnen de werkgroep van 2.1
- literatuuronderzoek
- het overzicht van de zes GoLeWe-leercompetenties
- ervaring van een 'bevriend' lopend project nl. het OOF-project 'Studiekeuzebegeleiding van instromers in het hoger onderwijs: (zelf)toetsingsinstrument voor toetsing van instapcompetenties en draaiboek met scenario's voor een oriëntatiegesprek'.

1.2.1 Algemene begincompetenties

Bij bevragingen binnen de verschillende opleidingen ('Wat verwachten docenten van beginnende studenten?', 'Waar struikelen eerstejaars over?') kwamen voor een groot deel dezelfde begincompetenties naar voren.

Het ging voornamelijk over een verwachte houding t.o.v. het leerproces (met een cognitieve en een gedragsmatige (leermethode, inzet enz) component), over taal, samenwerken en ICT.

We zouden ze kunnen definiëren als generieke begincompetenties van het hoger onderwijs. Vaak gaat het om competenties waarvan men veronderstelt dat ze in het secundair onderwijs verworven worden, maar het blijkt in de praktijk zo te zijn dat er ongeacht de eindtermen toch een kloof bestaat tussen de competenties waarover een instromer beschikt en de competenties die de opleidingen verwachten.

Een lijst van begincompetenties kan een aanzet vormen om de kloven te dichten.

1.2.2 Opleidings specifieke begincompetenties

Daarnaast waren er in mindere mate ook specifieke verwachtingen gebonden aan de opleiding zoals een verwacht beginniveau i.v.m. vreemde talen.

Het 'vak' zelf wordt aangeleerd gedurende de opleidingsjaren. Wie bv een bachelor in de Elektromechanica start, moet in het SO geen elektromechanica gevolgd hebben om succesvol te kunnen zijn. Opleidingen zijn voorzichtig in het formuleren van begincompetenties. Ze willen de kansen en mogelijkheden van instromers zo ruim mogelijk open houden want mensen groeien ook in competenties.

Vandaar dat men het niet nodig acht om alle opleidingsspecifieke elementen te vertalen in

begincompetenties. Enkel competenties die in het eerste jaar een struikelblok vormen als ze niet op een bepaald niveau verworven zijn, worden expliciet vermeld.

Ook kunnen opleidingen specifieke klemtonen leggen binnen de algemene begincompetenties. Zo benadrukken de lerarenopleidingen het belang van taal, het medium van de leerkracht.

1.3 Categorieën van begincompetenties

1.3.1 Kunnen en kennen:

- Cognitieve competenties
- Communicatieve competenties
- Coöperatieve competenties
- Competenties op het domein van het zelfstandig leren
- ICT- competenties
- Vaktechnische competenties

De competentiedomeinen zijn verder ingedeeld in competenties, subcompetenties en gedragsindicatoren.

1.3.2 Willen en zijn

Deze categorie behelst aspecten als motivatie, interesse en verwachtingen. Wat is de houding van de student t.o.v. de opleiding? Wat zijn zijn drijfveren t.o.v. het studeren algemeen en deze opleiding in het bijzonder? Wat motiveert hem het meest? Zijn dat extrinsieke elementen zoals druk van de omgeving of status van het beroep, dan wel intrinsieke elementen zoals drang tot zelfontplooiing en goesting in leren? Sluiten opleiding en beroepskenmerken in grote lijnen aan bij zijn belangstelling? Stelt hij de juiste verwachtingen?

Deze aspecten vormen samen belangrijke voorwaarden voor slagen in het eerste jaar en worden daarom opgenomen bij de begincompetenties, hoewel ze het strikt gezien niet zijn.

1.4 Omgaan met begincompetenties

De begincompetenties worden uitgedrukt tot op het niveau van gedragsindicatoren. Die zijn concreet en specifiek en daardoor beter meetbaar.

Hoe kan de opleiding best omgaan met (deze) begincompetenties? Enkele aandachtspunten.

- Vooreerst is het belangrijk te weten dat de instromer niet aan alle 'voorwaarden' i.v.m. kennen en kunnen dient te voldoen om een goede kandidaat voor een opleiding te zijn en om kans op studiesucces te hebben. Niemand is perfect! Instromers hebben *groeikrediet* nodig. Een voorbeeld: contactvaardigheid is een opleidingsspecifieke begincompetentie in de bacheloropleiding leerkracht secundair onderwijs. Een docent van deze opleiding gaf ons het voorbeeld van studenten die aanvankelijk nogal stroef overkwamen, schijnbaar geen kwaliteit voor een toekomstige leerkracht, maar na verloop van tijd een aantal sociale competenties verwierven en open bloeiden.

- In het onderdeel 'Willen en zijn' echter is het zeer belangrijk dat de instromer zich herkent in de meeste interesse- en motivatievereisten van de opleiding.

Hier knelt namelijk vaak het schoentje in het verhaal van het studiesucces.

Motivatie is een sterke motor voor leren!

- Begincompetenties zijn geen eindcompetenties. Het is moeilijk niet af en toe in deze val te trappen. Als we denken aan competenties, dan denken we vaak spontaan aan de gediplomeerde en aan de beroepsbeoefenaar.

Er zijn veel meer eind- dan begincompetenties geformuleerd door opleidingen: wat zal je kunnen en kennen aan de eindstreep?

Het risico bestaat op die manier natuurlijk dat we te veel van onze studenten verwachten.

- Op welk niveau start men in het eerste jaar van de opleiding? Bij sommige opleidingsonderdelen start men 'vanaf nul'. Dit biedt instromers zonder achtergrond voor dit vak meer kans om aan te sluiten.

- Is er begeleiding voorzien bij een opleidingsonderdeel? Intensieve begeleiding kan een zwakke start compenseren.

- Gebruik in de studiekeuzebegeleiding: (potentiële) instromers in het hoger onderwijs kunnen in hun studiekeuzeproces gesteund worden met informatie over de opleiding in het algemeen en begincompetenties in het bijzonder.

Hoe te beoordelen of iemand over de hele lijn gesproken 'voldoet'?

Wanneer uit een bevraging zwakkere punten naar voor komen is dit zeker een belangrijk signaal.

Overwegingen kunnen zijn:

- is de competentie over de hele lijn, bv 'zelfstandig leren', zwak of gaat het over één of enkele subcompetenties bv organisatorisch vermogen/ studiemethode/ werkhouding en inzet?
- Zijn één of meerdere competentie(s)(domeinen) zwak?
- Hoe zit het met de motivatie?

Wanneer de begeleider vanuit zijn ervaring meent dat het globaal gezien gaat over realistische werkpunten, dan kan er aansluiting aanbevolen worden naar interne of externe remedieringsinitiatieven.

Al te grote uitspraken over slaagkansen kunnen best vermeden worden gezien hier heel veel factoren meespelen.

Studiekeuzers dienen gerespecteerd te worden als verantwoordelijke mensen die door zelfreflectie en het inwinnen van relevante informatie zelfstandig tot een goede keuze kunnen komen.

- Begincompetenties worden vaak ook gehanteerd 'na de poort', in de eerste weken van het academiejaar. Zo worden nu al vaak standaard taal- en leercompetenties getest.

Bedoeling is tijdig ingrijpen mogelijk te maken als remediering nodig blijkt.

Uiteraard gelden dezelfde overwegingen als bij de studiekeuzebegeleiding.

- Het is belangrijk aandacht voor sterke punten te hebben.

Een kritiek op het bevragen van begincompetenties luidt dat dit bevragen meestal geïnspireerd wordt door een deficiëntiegedachte.

Vertrekken van negatieve punten kan inderdaad stigmatiserend en belemmerend werken.

Wanneer de begeleider dit in het achterhoofd houdt bij zijn formulering en aanpak zal dit al een heel verschil betekenen.

Daarnaast mogen sterke punten in de verf gezet worden. Dat geeft mensen vleugels!

- In dezelfde GoLeWe-actie 2.1 werken we in een tweede luik aan drie zelftoetsingsinstrumenten die begincompetenties van een instromer in de eerste weken van het academiejaar in kaart willen brengen.

De hieronder opgesomde gedragsindicatoren van begincompetenties worden daar vertaald in toets- en zelfinschattingsvragen

2. Wenselijke begincompetenties

2.1 Wenselijke begincompetenties van de opleiding Bachelor in het onderwijs: secundair onderwijs

2.1.1. Kunnen en kennen

COMPETENTIEDOMEIN	COMPETENTIE	SUBCOMPETENTIES	GEDRAGSINDICATOREN
1. Cognitief vermogen	Denk- en redeneervaardigheid	Analyseren	Ik kan een geheel van informatie begrijpen. Ik begrijp de verschillende onderdelen van een geheel van informatie, de onderlinge samenhang van deze onderdelen en de verbanden ertussen. Ik kan dit alles voor mezelf formuleren.
		Structureren /samenvatten	Ik kan een geheel van informatie herleiden tot hoofd- en bijzaken. Ik kan een schema maken van gekregen informatie.
		Concretiseren	Ik kan bij theorie praktische voorbeelden geven uit mijn eigen leefwereld. Ik kan verworven kennis toepassen in een oefening of casus.
		Abstract denken	Ik begrijp een tekst waarin geen concrete voorbeelden worden gegeven.
	Kritisch reflecteren	Jezelf in vraag stellen	Ik ben bereid om kritisch over mezelf te reflecteren en ik kan mijn sterktes en zwaktes aangeven.
		Je werk en handelen in vraag stellen	Ik ga na of mijn eigen werk (een taak, een oefening, een verslag, een rapport,...) en mijn functioneren voldoen aan mijn eigen verwachtingen en de verwachtingen van de opleiding.

2. Communicatief vermogen	Schriftelijk communiceren	Informatie in vraag stellen	Ik controleer mijn antwoorden en kijk na of die wel realistisch zijn. Ik durf informatie in vraag stellen. Bij het verwerven van nieuwe kennis en ervaringen, neem ik even de tijd om hier bij stil te staan.
		Planmatig probleemoplossen	Ik zie in wanneer er een probleem is die ik moet trachten op te lossen. Ik kan een probleem op een duidelijke manier formuleren.
		Erkennen	Ik weet hoe ik oplossingsgericht kan werken en ga op de volgende manier te werk: plannen – uitvoeren – controleren – bijsturen. Ik zoek extra informatie bij onvoldoende kennis van zaken.
	Informatie verwerven: gericht informatie opzoeken	Analyseren/aanpakken	Ik kan vanuit verschillende invalshoeken naar een probleem kijken en alternatieve oplossingen bedenken.
		Creativiteit	Ik ga op eigen initiatief op zoek naar extra informatie om een taak/vraag/... te kunnen oplossen.
		Erkennen	Ik kan bepalen naar welke informatie ik op zoek moet gaan om een vraag op te lossen. Ik kan een woordenboek gericht hanteren. Ik kan een zoekmachine op het internet gebruiken. Ik kan gezochte informatie terugvinden in de bibliotheek.
		Zoeken	
		Schrijven	Ik schrijf in een correcte en begrijpelijke taal (correcte

3. Coöperatief vermogen	Mondeling communiceren		spelling, grammatica,...) en ik weet welke bronnen ik hierbij kan gebruiken (vb. Van Dale, Groene boekje). Ik kan een heldere en logisch gestructureerde tekst schrijven, zodat het doel en onderwerp duidelijk is voor de lezer. Ik kan mijn standpunt op een duidelijke manier neerschrijven en met argumenten onderbouwen.
		Spreken	Ik hanteer een correcte spreektaal. Ik kan spreken over zaken uit de eigen interessesfeer of ervaringswereld en ik durf dit voor een kleine groep vertellen. Ik kan een standpunt innemen en dit met argumenten verdedigen. Ik neem een goede lichaamstaal aan wanneer ik voor een groep spreek: ik steek mijn handen niet in mijn zakken, ik hou oogcontact met het publiek,...
		Luisteren	Ik geef door gedrag en houding blijk van interesse voor de boodschap van de ander (oogcontact, bevestigend knikken, enz.). Ik geef mijn gesprekspartner de ruimte om een mening of idee naar voor te brengen. Terwijl ik luister, stel ik vragen ter verduidelijking.
		Gesprekken voeren	Ik pas mijn taalgebruik aan naargelang het publiek (bekend/onbekend). Ik kan op gepaste wijze een gesprek beginnen, onderhouden en beëindigen, en daarbij doeltreffend beurten nemen.
	Samenwerken	Zich engageren	Ik ben bereid om met anderen samen te werken. Ik neem zelf het initiatief om afspraken te maken.

4. Zelfstandigheid	Zelfstandig leren	Werkhouding / Inzet		Ik kom afspraken na en werk taken af binnen de afgesproken termijn. Ik neem mijn verantwoordelijkheid op in de groep zodat de samenwerking zo vlot mogelijk kan verlopen.
			Feedback ontvangen	Ik sta open voor feedback van anderen. Ik probeer rekening te houden met de feedback die ik van anderen krijg in mijn toekomstig handelen.
			Respecteren van anderen	Ik erken en respecteer individuele verschillen. Ik erken de ideeën van anderen.
4. Zelfstandigheid	Zelfstandig leren	Werkhouding / Inzet		Ik neem mijn verantwoordelijkheid op over mijn eigen leerproces: ik hou mijn cursus bij door op regelmatige basis zelfstandig iets te leren, de leerstof te herhalen, zelf oefeningen te maken, iets op te zoeken, een planning op te stellen,...
				Ik ben flexibel en kan bijvoorbeeld mijn plan of aanpak veranderen indien dit nodig blijkt te zijn. Ik kan en wil hulp inroepen indien er zich problemen voordoen.
4. Zelfstandigheid	Zelfstandig leren	Studiemethode		Ik neem notities in de les. Ik kan een inhoudstafel hanteren. Ik leer leerstof niet gewoon uit het hoofd, ik wil echt begrijpen wat er staat. Ik kan doelen voorop stellen. Ik weet welke leermethode het beste bij mij past.
4. Zelfstandigheid	Zelfstandig leren	Organisatorisch vermogen		Ik kan op basis van de vooropgestelde doelen een realistische planning opstellen voor het maken van opdrachten en het studeren, en ik pas mijn studiemethode aan. Ik kan mij houden aan mijn vooropgestelde planning. Ik ga op zoek naar een gezond evenwicht tussen

			studeren en mijn vrije tijd.
5. Basiskennis ICT		Tekstverwerker gebruiken	<p>Ik kan een map aanmaken.</p> <p>Ik kan een tekstverwerker opstarten, de menubalk en werkbalken hanteren en benoemen.</p> <p>Ik kan een document opslaan, opnieuw opslaan en met een andere naam opslaan.</p> <p>Ik kan een tekst invoeren, de cursor verplaatsen, tekst selecteren, verbeteren en verwijderen.</p> <p>Ik kan een tekst Knippen, Kopiëren en Plakken.</p> <p>Ik kan het lettertype en de lettergrootte wijzigen met de werkbalk en menu en kan ook vet, cursief en onderstrepen gebruiken.</p> <p>Ik kan een figuur invoegen in een tekstbestand.</p> <p>Ik kan een tabel invoegen in een tekstbestand en de hoogte en breedte van cellen in een tabel wijzigen.</p> <p>Ik kan bij pagina-instelling aangeven of het blad staand of liggend moet voorkomen.</p> <p>Ik kan een tekstbestand printen en de printinstellingen wijzigen.</p> <p>Ik kan paginanummers invoegen.</p>
		E-mail en internet gebruiken	<p>Ik kan de browser opstarten en surfen op het WWW, webpagina's opvragen door webadressen in te vullen in de adresbalk.</p> <p>Ik kan bestanden downloaden van het internet en opslaan op de harde schijf.</p> <p>Ik kan mijn e-mail lezen, opstellen, versturen en ontvangen en e-mailberichten beantwoorden of doorsturen.</p> <p>Ik kan bijlagen meesturen met de e-mail en zelf bij ontvangen e-mail de bijlagen openen en/of opslaan.</p>
6. Vaktechnische competenties	Contactvaardigheid	Empathisch vermogen	<p>Ik probeer mij in te leven in de situatie, gevoelens, ervaringen, verwachtingen, gemoedstoestanden enz. van een andere persoon.</p> <p>Ik heb aandacht voor de ander zijn visie en mening.</p>

Verantwoordelijkheidszin	Openheid	<p>Ik probeer mij open te stellen voor anderen en eventuele gereserveerdheid te overwinnen.</p> <p>Ik tracht me uit te drukken, ook wanneer dat moeilijk is, bv in onbekende situaties.</p>
	Zorgende instelling	<p>Ik zoek naar positieve eigenschappen in anderen, ook al zijn die niet direct zichtbaar. Ik help en begeleid graag mensen in mijn omgeving die een probleem hebben.</p>
		<p>Ik besef dat ik kies voor een beroep waarbij ik mee verantwoordelijk ben voor de opvoeding van jongeren.</p>

2.1.2 WILLEN EN ZIJN

• *Interesse*

- Ik heb interesse voor jongeren en hun leefwereld (vb. vrije tijd, relaties, geld, enz.).
- Ik heb interesse in algemene kennis en kennis over specifieke vakgebieden.
- Ik wil verantwoordelijkheid nemen.

• *Motivatie*

Ik ben gemotiveerd om de lerarenopleiding secundair onderwijs te starten omdat...

- ik nieuwe dingen wil bijleren.
- ik mezelf wil verrijken.
- ik dit een belangrijk levensdoel vind.
- ik studeren plezierig vind.
- ik dit persoonlijk zeer waardevol vind.
- ik de opleiding en de onderwerpen die worden behandeld zeer interessant vind.
- ik groei door te studeren.
- ik dit voor mijzelf wil doen.
- ik niet denk dat studeren tijdverspilling is.

En niet omdat...

- ik anderen wil laten zien dat ik in staat ben hoger onderwijs met succes te volgen.
- ik me schuldig zou voelen als ik het niet zou doen.
- anderen me hiertoe verplichten/ dit van mij verwacht wordt.
- ik bij deze opleiding veel kans heb op een baan.
- ik later dan veel zal verdienen.
- deze opleiding toevallig in een leuke stad ligt waar ik zeker een tof studentenleven zal hebben.

• *Waarden en normen*

- Respect hebben voor iedereen ongeacht diens cultuur, etniciteit,...

• *Verwachtingen*

Ten aanzien van het hoger onderwijs:

- Ik weet dat hoger onderwijs veel zelfstandigheid vereist: cursussen en teksten doornemen en op zelfstandige basis begrijpen, op tijd beginnen studeren, een planning opstellen, verbanden zoeken in de leerstof, de theorie toepassen in de praktijk, ...
- Ik niet enkel praktijk zal hebben, maar ook veel theoretische vakken waarvoor ik veel zal moeten leren.
-

Ten aanzien van de opleiding en het beroep :

- Leerkracht zijn is meer dan lesgeven; een leerkracht is ook een coach die de ontwikkeling van zijn leerlingen wil bevorderen.
Hij richt zich daarbij zowel op het leerproces zelf als op het resultaat.
- De leerkracht moet veel algemene kennis hebben.
- Levenslang leren is noodzakelijk voor dit beroep.

- De job van leerkracht is niet afgelopen wanneer de bel gaat: ook na de uren en in de vakanties moet hij werken.
- De leerkracht moet een teamplayer zijn (leerkracht als partner van collega's, ouders, externen).

2.2 Wenselijke begincompetenties van de opleiding Bachelor in het onderwijs: kleuteronderwijs

2.2.1 Kunnen en kennen

COMPETENTIEDOMEIN	COMPETENTIE	SUBCOMPETENTIES	GEDRAGSINDICATOREN
1. Cognitief vermogen	Denk- en redeneervaardigheid	Analyseren	Ik kan een geheel van informatie begrijpen. Ik begrijp de verschillende onderdelen van een geheel van informatie, de onderlinge samenhang van deze onderdelen en de verbanden ertussen. Ik kan dit alles voor mezelf formuleren.
		Structureren /samenvatten	Ik kan een geheel van informatie herleiden tot hoofd- en bijzaken. Ik kan een schema maken van gekregen informatie.
		Concretiseren	Ik kan bij theorie praktische voorbeelden geven uit mijn eigen leefwereld. Ik kan verworven kennis toepassen in een oefening of casus.
		Abstract denken	Ik begrijp een tekst waarin geen concrete voorbeelden worden gegeven.
	Kritisch reflecteren	Jezelf in vraag stellen	Ik ben bereid om kritisch over mezelf te reflecteren en ik kan mijn sterktes en zwaktes aangeven.
		Je werk en handelen in vraag stellen	Ik ga na of mijn eigen werk (een taak, een oefening, een verslag, een rapport,...) en mijn functioneren voldoen aan mijn eigen verwachtingen en de verwachtingen van de opleiding.

	Informatie in vraag stellen	Ik controleer mijn antwoorden en kijk na of die wel realistisch zijn. Ik durf informatie in vraag stellen. Bij het verwerven van nieuwe kennis en ervaringen, neem ik even de tijd om hier bij stil te staan.
Planmatig probleemoplossen	Erkennen	Ik zie in wanneer er een probleem is dat ik moet trachten op te lossen. Ik kan een probleem op een duidelijke manier formuleren.
	Analyseren/aanpakken	Ik weet hoe ik oplossingsgericht kan werken en ga op de volgende manier te werk: plannen – uitvoeren – controleren – bijsturen. Ik zoek extra informatie bij onvoldoende kennis van zaken.
	Creativiteit	Ik kan vanuit verschillende invalshoeken naar een probleem kijken en alternatieve oplossingen bedenken.
Informatie verwerven: gericht informatie opzoeken	Erkennen	Ik ga op eigen initiatief op zoek naar extra informatie om een taak/vraag/... te kunnen oplossen.
	Zoeken	Ik kan bepalen naar welke informatie ik op zoek moet gaan om een vraag op te lossen. Ik kan een woordenboek gericht hanteren. Ik kan een zoekmachine op het internet gebruiken. Ik kan gezochte informatie terugvinden in de bibliotheek.

2. Communicatief vermogen	Schriftelijk communiceren	Schrijven	Ik schrijf in een correcte en begrijpelijke taal (correcte spelling, grammatica,...) en ik weet welke bronnen ik hierbij kan gebruiken (vb. Van Dale, Groene boekje). Ik kan een heldere en logisch gestructureerde tekst schrijven, zodat het doel en onderwerp duidelijk is voor de lezer. Ik kan mijn standpunt op een duidelijke manier neerschrijven en met argumenten onderbouwen.
	Mondeling communiceren	Spreken	Ik hanteer een correcte spreektaal. Ik kan spreken over zaken uit de eigen interessesfeer of ervaringswereld en ik durf dit voor een kleine groep vertellen. Ik kan een standpunt innemen en dit met argumenten verdedigen. Ik neem een goede lichaamstaal aan wanneer ik voor een groep spreek: ik steek mijn handen niet in mijn zakken, ik hou oogcontact met het publiek,...
		Luisteren	Ik geef door gedrag en houding blijk van interesse voor de boodschap van de ander (oogcontact, bevestigend knikken, enz.). Ik geef mijn gesprekspartner de ruimte om een mening of idee naar voor te brengen. Terwijl ik luister, stel ik vragen ter verduidelijking.
		Gesprekken voeren	Ik pas mijn taalgebruik aan naargelang het publiek (bekend/onbekend). Ik kan op gepaste wijze een gesprek beginnen, onderhouden en beëindigen, en daarbij doeltreffend beurten nemen.
3. Coöperatief vermogen	Samenwerken	Zich engageren	Ik ben bereid om met anderen samen te werken.

			<p>Ik neem zelf het initiatief om afspraken te maken. Ik kom afspraken na en werk taken af binnen de afgesproken termijn. Ik neem mijn verantwoordelijkheid op in de groep zodat de samenwerking zo vlot mogelijk kan verlopen.</p>
		Feedback ontvangen	<p>Ik sta open voor feedback van anderen. Ik probeer rekening te houden met de feedback die ik van anderen krijg in mijn toekomstig handelen.</p>
		Respecteren van anderen	<p>Ik erken en respecteer individuele verschillen. Ik erken de ideeën van anderen.</p>
4. Zelfstandigheid	Zelfstandig leren	Werkhouding / Inzet	<p>Ik neem mijn verantwoordelijkheid op over mijn eigen leerproces: ik hou mijn cursus bij door op regelmatige basis zelfstandig iets te leren, de leerstof te herhalen, zelf oefeningen te maken, iets op te zoeken, een planning op te stellen,...</p> <p>Ik ben flexibel en kan bijvoorbeeld mijn plan of aanpak veranderen indien dit nodig blijkt te zijn. Ik kan en wil hulp inroepen indien er zich problemen voordoen.</p>
		Studiemethode	<p>Ik neem notities in de les. Ik kan een inhoudstafel hanteren. Ik leer leerstof niet gewoon uit het hoofd, ik wil echt begrijpen wat er staat. Ik kan doelen voorop stellen. Ik weet welke leermethode het beste bij mij past.</p>
		Organisatorisch vermogen	<p>Ik kan op basis van de vooropgestelde doelen een realistische planning opstellen voor het maken van opdrachten en het studeren, en ik pas mijn studiemethode aan.</p>

		Ik kan mij houden aan mijn vooropgestelde planning. Ik ga op zoek naar een gezond evenwicht tussen studeren en mijn vrije tijd.
5. Basiskennis ICT	Tekstverwerker gebruiken	Ik kan een map aanmaken. Ik kan een tekstverwerker opstarten, de menubalk en werkbalken hanteren en benoemen. Ik kan een document opslaan, opnieuw opslaan en met een andere naam opslaan. Ik kan een tekst invoeren, de cursor verplaatsen, tekst selecteren, verbeteren en verwijderen. Ik kan een tekst Knippen, Kopiëren en Plakken. Ik kan het lettertype en de lettergrootte wijzigen met de werkbalk en menu en kan ook vet, cursief en onderstrepen gebruiken. Ik kan een figuur invoegen in een tekstbestand. Ik kan een tabel invoegen in een tekstbestand en de hoogte en breedte van cellen in een tabel wijzigen. Ik kan bij pagina-instelling aangeven of het blad staand of liggend moet voorkomen. Ik kan een tekstbestand printen en de printinstellingen wijzigen. Ik kan paginanummers invoegen.
	E-mail en internet gebruiken	Ik kan de browser opstarten en surfen op het WWW, webpagina's opvragen door webadressen in te vullen in de adresbalk. Ik kan bestanden downloaden van het internet en opslaan op de harde schijf. Ik kan mijn e-mail lezen, opstellen, versturen en ontvangen en e-mailberichten beantwoorden of doorsturen. Ik kan bijlagen meesturen met de e-mail en zelf bij ontvangen e-mail de bijlagen openen en/of opslaan.

6. Vaktechnische competenties	Muzisch-creatieve grondhouding	Ik ben er me van bewust dat verbale en lichamelijke expressie, speelsheid en creativiteit belangrijke didactische manieren van aanpak zijn voor het kleuteronderwijs en ben bereid binnen dit kader te experimenteren.
	Basisvaardigheden lichamelijke opvoeding	Ik kan zwemmen of ben bereid om dit vlug te leren.
	Empathisch vermogen	Ik ben geboeid door kinderen en hun leefwereld. Ik probeer mij in te leven in de situatie van een andere persoon. Ik heb aandacht voor de ander zijn visie, mening,...
	Verantwoordelijkheidszin	Ik besef dat ik kies voor een beroep waarbij ik mee verantwoordelijk ben voor de basisontwikkeling van kinderen.

2.2.2 WILLEN EN ZIJN

• *Interesse*

- Ik heb interesse voor kinderen en hun leefwereld (vb. kinderboeken, kinderspelletjes,...).
- Ik heb interesse in algemene kennis: wiskunde, wereldoriëntatie, Nederlands,...
- Ik wil verantwoordelijkheid nemen.

• *Motivatie*

Ik ben gemotiveerd om de lerarenopleiding kleuteronderwijs te starten omdat...

- ik nieuwe dingen wil bijleren.
- ik mezelf wil verrijken.
- ik dit een belangrijk levensdoel vind.
- ik studeren plezierig vind.
- ik dit persoonlijk zeer waardevol vind.
- ik de opleiding en de onderwerpen die worden behandeld zeer interessant vind.
- ik groei door te studeren.
- ik dit voor mijzelf wil doen.
- ik niet denk dat studeren tijdverspilling is.

En niet omdat...

- ik anderen wil laten zien dat ik in staat ben hoger onderwijs met succes te volgen.
- ik me schuldig zou voelen als ik het niet zou doen.
- anderen me hiertoe verplichten/ dit van mij verwacht wordt.
- ik bij deze opleiding veel kans heb op een baan.
- ik later dan veel zal verdienen.
- deze opleiding toevallig in een leuke stad ligt waar ik zeker een tof studentenleven zal hebben.

• *Waarden en normen*

- Respect hebben voor iedereen ongeacht diens cultuur, etniciteit,...

• *Verwachtingen*

Ten aanzien van het hoger onderwijs:

- Ik weet dat hoger onderwijs veel zelfstandigheid vereist: cursussen en teksten doornemen en op zelfstandige basis begrijpen, op tijd beginnen studeren, een planning opstellen, verbanden zoeken in de leerstof, de theorie toepassen in de praktijk, ...
- Ik niet enkel praktijk zal hebben, maar ook veel theoretische vakken waarvoor ik veel zal moeten leren

....

Ten aanzien van de opleiding en het beroep :

- Kleuteronderwijzer zijn is meer dan creatief zijn of kleuters kunnen bezig houden.
- Ik moet veel algemene kennis hebben (vb. wiskunde, Nederlands, aardrijkskunde, geschiedenis,...).
- Ik besef dat levenslang leren noodzakelijk is voor dit beroep.
- Ik besef dat mijn job niet afgelopen is vanaf dat de bel gaat: ook na de uren en in de vakanties zal ik moeten werken.
- Ik moet een teamplayer zijn (leerkracht als partner van collega's, ouders, externen).

2.3 Wenselijke begincompetenties Bachelor Journalistiek

2.3.1. Kunnen en kennen

COMPETENTIEDOMEIN	COMPETENTIE	SUBCOMPETENTIES	GEDRAGSINDICATOREN
1. Cognitief vermogen	Denk- en redeneervaardigheid	Analyseren	Ik kan een geheel van informatie begrijpen. Ik begrijp de verschillende onderdelen van een geheel van informatie, de onderlinge samenhang van deze onderdelen en de verbanden ertussen. Ik kan dit alles voor mezelf formuleren.
		Structureren /samenvatten	Ik kan een geheel van informatie herleiden tot hoofd- en bijzaken. Ik kan een schema maken van gekregen informatie.
		Concretiseren	Ik kan bij theorie praktische voorbeelden geven uit mijn eigen leefwereld. Ik kan verworven kennis toepassen in een oefening of casus.
		Abstract denken	Ik begrijp een tekst waarin geen concrete voorbeelden worden gegeven.
	Kritisch reflecteren	Jezelf in vraag stellen	Ik ben bereid om kritisch over mezelf te reflecteren en ik kan mijn sterktes en zwaktes aangeven.
		Je werk en handelen in vraag stellen	Ik ga na of mijn eigen werk (een taak, een oefening, een verslag, een rapport,...) en mijn functioneren voldoen aan mijn eigen verwachtingen en de verwachtingen van de opleiding.

		Informatie in vraag stellen	Ik controleer mijn antwoorden en kijk na of die wel realistisch zijn. Ik durf informatie in vraag stellen. Bij het verwerven van nieuwe kennis en ervaringen, neem ik even de tijd om hier bij stil te staan.
Planmatig probleemoplossen		Erkennen	Ik zie in wanneer er een probleem is dat ik moet trachten op te lossen. Ik kan een probleem op een duidelijke manier formuleren.
		Analyseren/aanpakken	Ik weet hoe ik oplossingsgericht kan werken en ga op de volgende manier te werk: plannen – uitvoeren – controleren – bijsturen. Ik zoek extra informatie bij onvoldoende kennis van zaken.
		Creativiteit	Ik kan vanuit verschillende invalshoeken naar een probleem kijken en alternatieve oplossingen bedenken.
Informatie verwerven: gericht informatie opzoeken		Erkennen	Ik ga op eigen initiatief op zoek naar extra informatie om een taak/vraag/... te kunnen oplossen.
		Zoeken	Ik kan bepalen naar welke informatie ik op zoek moet gaan om een vraag op te lossen. Ik kan een woordenboek gericht hanteren. Ik kan een zoekmachine op het internet gebruiken. Ik kan gezochte informatie terugvinden in de bibliotheek.
2. Communicatief vermogen	Schriftelijk communiceren	Schrijven	Ik schrijf in een correcte en begrijpelijke taal (correcte

		<p>spelling, grammatica,...) en ik weet welke bronnen ik hierbij kan gebruiken (vb. Van Dale, Groene boekje). Ik kan een heldere en logisch gestructureerde tekst schrijven, zodat het doel en onderwerp duidelijk is voor de lezer. Ik kan mijn standpunt op een duidelijke manier neerschrijven en met argumenten onderbouwen.</p>	
	Mondeling communiceren	Spreken	<p>Ik hanteer een correcte spreektaal. Ik kan spreken over zaken uit de eigen interessesfeer of ervaringswereld en ik durf dit voor een kleine groep vertellen. Ik kan een standpunt innemen en dit met argumenten verdedigen. Ik neem een goede lichaamstaal aan wanneer ik voor een groep spreek: ik steek mijn handen niet in mijn zakken, ik hou oogcontact met het publiek,...</p>
		Luisteren	<p>Ik geef door gedrag en houding blijk van interesse voor de boodschap van de ander (oogcontact, bevestigend knikken, enz.). Ik geef mijn gesprekspartner de ruimte om een mening of idee naar voor te brengen. Terwijl ik luister, stel ik vragen ter verduidelijking.</p>
		Gesprekken voeren	<p>Ik pas mijn taalgebruik aan naargelang het publiek (bekend/onbekend). Ik kan op gepaste wijze een gesprek beginnen, onderhouden en beëindigen, en daarbij doeltreffend beurten nemen.</p>
3. Coöperatief vermogen	Samenwerken	Zich engageren	<p>Ik ben bereid om met anderen samen te werken. Ik neem zelf het initiatief om afspraken te maken.</p>

			Ik kom afspraken na en werk taken af binnen de afgesproken termijn. Ik neem mijn verantwoordelijkheid op in de groep zodat de samenwerking zo vlot mogelijk kan verlopen.
		Feedback ontvangen	Ik sta open voor feedback van anderen. Ik probeer rekening te houden met de feedback die ik van anderen krijg in mijn toekomstig handelen.
		Respecteren van anderen	Ik erken en respecteer individuele verschillen. Ik erken de ideeën van anderen.
4. Zelfstandigheid	Zelfstandig leren	Werkhouding / Inzet	Ik neem mijn verantwoordelijkheid op over mijn eigen leerproces: ik hou mijn cursus bij door op regelmatige basis zelfstandig iets te leren, de leerstof te herhalen, zelf oefeningen te maken, iets op te zoeken, een planning op te stellen,...
			Ik ben flexibel en kan bijvoorbeeld mijn plan of aanpak veranderen indien dit nodig blijkt te zijn. Ik kan en wil hulp inroepen indien er zich problemen voordoen.
		Studiemethode	Ik neem notities in de les. Ik kan een inhoudstafel hanteren. Ik leer leerstof niet gewoon uit het hoofd, ik wil echt begrijpen wat er staat. Ik kan doelen voorop stellen. Ik weet welke leermethode het beste bij mij past.
		Organisatorisch vermogen	Ik kan op basis van de vooropgestelde doelen een realistische planning opstellen voor het maken van

		opdrachten en het studeren, en ik pas mijn studiemethode aan. Ik kan mij houden aan mijn vooropgestelde planning. Ik ga op zoek naar een gezond evenwicht tussen studeren en mijn vrije tijd.
5. Basiskennis ICT	Tekstverwerker gebruiken	Ik kan een map aanmaken. Ik kan een tekstverwerker opstarten, de menubalk en werkbalken hanteren en benoemen. Ik kan een document opslaan, opnieuw opslaan en met een andere naam opslaan. Ik kan een tekst invoeren, de cursor verplaatsen, tekst selecteren, verbeteren en verwijderen. Ik kan een tekst Knippen, Kopiëren en Plakken. Ik kan het lettertype en de lettergrootte wijzigen met de werkbalk en menu en kan ook vet, cursief en onderstrepen gebruiken. Ik kan een figuur invoegen in een tekstbestand. Ik kan een tabel invoegen in een tekstbestand en de hoogte en breedte van cellen in een tabel wijzigen. Ik kan bij pagina-instelling aangeven of het blad staand of liggend moet voorkomen. Ik kan een tekstbestand printen en de printinstellingen wijzigen. Ik kan paginanummers invoegen.
	E-mail en internet gebruiken	Ik kan de browser opstarten en surfen op het WWW, webpagina's opvragen door webadressen in te vullen in de adresbalk. Ik kan bestanden downloaden van het internet en opslaan op de harde schijf. Ik kan mijn e-mail lezen, opstellen, versturen en ontvangen en e-mailberichten beantwoorden of doorsturen. Ik kan bijlagen meesturen met de e-mail en zelf bij ontvangen e-mail de bijlagen openen en/of opslaan.

6. Vaktechnische competenties	'Open geest'	Kritische reflectie	Ik denk graag kritisch na over de dingen, over ons Westers mens- en wereldbeeld en over mezelf. Ik heb een open en brede kijk op de wereld.
		Actualiteit	Vanuit mijn nieuwsgierigheid en brede interessesfeer volg ik de actualiteit in kranten en op radio en televisie.
	Contactvaardigheid	Empathie	Ik probeer me in te leven in de situatie, gevoelens, ervaringen, verwachtingen, gemoedstoestanden enz. van een andere persoon. Ik heb aandacht voor de ander zijn visie en mening.
		Openheid	Ik heb genoeg durf om te praten met mensen, ook als ik ze niet ken. Ik ben alleszins bereid om hierin te groeien.
	Vreemde talen	Frans en Engels	Ik heb voldoende durf en woordenschat om een boodschap mondeling over te brengen. Ik kan een artikel uit een anderstalige krant of tijdschrift (Le Soir, The Guardian) vlot luidop lezen en begrijp in grote lijnen de boodschap. Ik versta de grote lijnen van een anderstalig TV journaal en kan de inhoud in eigen woorden weergeven.
		Derde vreemde taal	Ik zie het zitten om nog een extra vreemde taal aan te leren nl. Spaans of Duits.

2.3.2 WILLEN EN ZIJN

- *Interesse*

- Ik heb een boontje voor taal: ik praat, luister, schrijf en lees graag.
- Ik hou ook van vreemde talen.
- Ik ben geboeid door mensen en door wat er gebeurt in de maatschappij.
- Ik weet graag veel, ik wil over veel kunnen meepraten.

- *Motivatie*

Ik ben gemotiveerd om de bacheloropleiding Journalistiek te starten omdat...

- ik nieuwe dingen wil bijleren.
- ik mezelf wil verrijken.
- ik dit een belangrijk levensdoel vind.
- ik studeren plezierig vind.
- ik dit persoonlijk zeer waardevol vind.
- ik de opleiding en de onderwerpen die worden behandeld zeer interessant vind.
- ik groei door te studeren.
- ik dit voor mijzelf wil doen.
- ik niet denk dat studeren tijdverspilling is.

En niet omdat...

- ik anderen wil laten zien dat ik in staat ben hoger onderwijs met succes te volgen.
- ik me schuldig zou voelen als ik het niet zou doen.
- anderen me hiertoe verplichten/ dit van mij verwacht wordt.
- ik bij deze opleiding veel kans heb op een baan.
- ik later dan veel zal verdienen.
- deze opleiding toevallig in een leuke stad ligt waar ik zeker een tof studentenleven zal hebben.

- *Waarden en normen*

- Respect hebben voor iedereen ongeacht diens cultuur, etniciteit,...

- *Verwachtingen*

Ten aanzien van het hoger onderwijs:

- Ik weet dat hoger onderwijs veel zelfstandigheid vereist: cursussen en teksten doornemen en op zelfstandige basis begrijpen, op tijd beginnen studeren, een planning opstellen, verbanden zoeken in de leerstof, de theorie toepassen in de praktijk, ...
- Ik niet enkel praktijk zal hebben, maar ook veel theoretische vakken waarvoor ik veel zal moeten leren.
-

Ten aanzien van de opleiding en het beroep :

- Een goede algemene kennis opbouwen is belangrijk.
- Levenslang leren is trouwens noodzakelijk voor dit beroep.
- In opleiding en beroep is creativiteit een pluspunt; wie zijn verhaal brengt op een aantrekkelijke manier en vanuit een originele invalshoek bereikt meer mensen.
- De job van journalist is geen nine to five -job: hij werkt ook buiten de traditionele uren en moet flexibel zijn.

- De journalist moet vaak werken met deadlines; hij moet zijn zaken dus goed kunnen organiseren en stressbestendig zijn.
- ...

Bronnen

- Associatie K.U. Leuven (2003). Eindverslag van de werkgroep bamaprofielen van de associatie. Leuven: Associatie K.U. Leuven – Werkgroep Bamaprofielen.
<http://associatie.kuleuven.be/onderwijs/docu/bamaprofielen.pdf>
- Gransbergen, P. & Baarda, R. (2004). *Werkboek versterking doorstroom van mbo naar hbo*. Den Haag: Smets en Hover.
<http://www.hetplatformberoepsonderwijs.nl/publicaties.php?id=41>
- Warps, J., Hogeling, L., Pass, J. & Brukx, D. (2009). *Studiekeuze en studiesucces. Een selectie van gegevens uit de startmonitor over studiekeuze, studieuitval en studiesucces in het hoger onderwijs*. Nijmegen: ResearchNed.
<http://www.surffoundation.nl/SiteCollectionDocuments/Startmonitor%20Studiekeuze%20en%20studiesucces.pdf>
- Websites GroepT, KaHo Sint-Lieven en Plantijn Hogeschool.